

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

СЪВМЕСТНО ЗАСЕДАНИЕ

НА

ДИРЕКЦИОННИЯ СЪВЕТ И ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

София, 25 февруари 1982 г.

Стенографски протекст

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

		стр.
ПРИСЪСТВУВАЩИ -		3
ОТКРИВАНЕ -	Дико Фучеджиев	3
ДНЕВЕН РЕД -		4
<u>По точка първа</u>		
ВСТЪПИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ:	проф. Сашо Стоянов	5
	Йордан Йорданов	7
	Елена Демякова	8
ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ -		8
ИЗКАЗВАНИЯ:	Майср Васил Дражев	9
РЕШЕНИЕ -		10
<u>По точка втора</u>		
ИЗКАЗВАНИЯ:	Юлиан Вучков	11,31
	Енчо Халачев	18
	Гочо Гочев	21
	Иванка Димитрова	24
	Антония Каракостова	26
	Кирил Кавадарков	29
	Сава Хашъмов	30
	Николина Лекова	32
	Чавдар Добрев	32
	Асен Шопов	37
ЗАКЛЮЧЕНИЕ -	Дико Фучеджиев	41

По точка трета

ПРЕДЛОЖЕНИЕ -	Дико Фучеджиев	42
ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ -		44
ИЗКАЗВАНИЯ:	Юлиан Вучков	45,48
	Банчо Банов	46
	Асен Шопов	49
	Гочо Гочев	49
	Сава Хашъмов	51
	Иванка Димитрџва	52
	Антония Каракостџва	52
	Ванџа Дойџева	53
ЗАКЛЮЧЕНИЕ -	Дико Фучеджиев	53

По точка четвџрта

ПРЕДЛОЖЕНИЕ -	Дико Фучеджиев	54
---------------	----------------	----

3

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенограма

СЪВМЕСТНО ЗАСЕДАНИЕ

НА ДИРЕКЦИОННИЯ СЪВЕТ И ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ

София, 25 февруари 1982 г.

/Открито в 15 ч./

- 0 -

ПРИСЪСТВУВАХА: Дико Фучеджиев, Чавдар Добрев, Antonia Каракостова, Банчо Банев, проф. Филип Филипов, Крикер Азарян, Енчо Халачев, Асен Шопов, Николина Леква, Рачко Ябанджиев, Иванка Димитрова, Ванча Дойчева, Емил Стефанов, Кирил Кавадарков, Александър Григорев, Александър Панков, Сава Хашъмов, Гочо Гочев, Юлиан Вучков, инж. Илия Драгнев, Кирил Неделчев, Крум Табаков.

По първа точка от дневния ред присъствуваха и следните другари: проф. Сашо Стоянов, майор Васил Дражев, Иван Йорданов, Елена Демякова.

ОТКРИВАНЕ

Заседанието бе открито и ръководено от др. Дико Фучеджиев - директор на Народния театър "Иван Вазов".

ПРЕДСЕДАТЕЛ ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Другари, заседанието е обединено - на Дирекционния съвет и на Художествения съвет.

Току-що завърши конгресът на Съюза на артистите. Няколко другари от нашия театър бяха избрани и преизбрани в ръководството на съюза. Искам да поздравя др. Любомир Кабакчиев, който отсъства, проф. Филип Филипов, който е новизбран заместник-председател на съюза, Георги Георгиев-Гец, който е преизбран за заместник-председател, Сава Хашъмов, който е преизбран за секретар, и Крикор Азарян, също преизбран за секретар, и да им пожелаем плодотворна работа в ръководството на Съюза на артистите, да защитават българския театър и Народния театър "Иван Вазов".

Откривам заседанието на Дирекционния съвет и на Художествения съвет и предлагам следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Обсъждане на проектите за декор и костюми на "Есенна соната", постановчик проф. Сашо Стоянов.
2. Обсъждане на пиесата "Вавилонската кула" от Маргарит Минков.
3. Програма на театъра за турнето в Съветския съюз от 24 май до 2 юни 1982 г.
4. Програма за постановките за работа на театъра до края на годината.
5. Разни.

Има ли допълнения по дневния ред? Няма.

Който има някакви въпроси, може да ги постави в точка разни.

По точка първа

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Имат думата проф. Сашо Стоянов и художникът Иван Йорданов, които са постановчици на "Есенна соната"

ако имат някои встъпителни бележки.

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Встъпителните бележки са за това, че ние, пренасяйки един такъв специфичен материал на киносценарий, имаме редица проблеми, които трябваше да решим и които ни доведоха до едно таква решение.

Единият от проблемите това е да се получи една атмосфера, отговаряща на атмосферата, заложена в произведението, която атмосфера да дава възможност за една непрекъснатост на развитието на действието, без това да става за сметка на една сцена или на друга сцена.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Колко места ще има салонът, колко стола?

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Ще има 112 места. Те са от двете страни, както е залата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Колко имаше за "Душата на поета", кой помни?

ПРИСЪСТВУВАЩ: Сто и петдесет.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Кое беше най-малкото?

ПРИСЪСТВУВАЩ: То беше най-малкото.

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Понеже има вече сто, затова ние гледахме по възможност и да използваме повече столове, но това решение ни дава възможност именно за тая паралелност на действието и непрекъснатост, като разбира се отделните площадки позволяват да акцентираме върху отделните сцени.

Избрахме това решение и по друга причина, която винаги я има при решаването на един спектакъл - да не е повторение на досегашните пространствени решения, които са използвани до тук. Но това не е на всяка цена, а изхождайки от структурата на самата драматургия.

Аз не искам да ви разказвам подробно за бъдещото композиране на самия спектакъл, само искам да ви обясня. Това е фактически едно и също решение, видяно от двете страни, от два ракурса - единият ракурс е от едната страна, другият ракурс е от другата. Обаче това решение позволява да се съблюдава тоя двусен ракурс, да не се оцетява нито един стол, нито една точка в зрителната зала. Тя ни обезпечавя действие и тука, и тука, ^{действие} там, където трябва. Проблеми осветлителни няма.

Само мога да ви кажа: ето това е стаята, околото която се развиват сцените, които имат битов характер, да кажем обяд в 5 часа, телефонни разговори. Това е обърнато в другата страна. Но това не е толкова съществено.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Сашо, извинявай, казваш обърнато, не ми е ясно как е обърнато. Оная като е обърната, се вижда пианото пак там, където е, не че се мести. А там е посочено другояче.

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Пак там, разбира се. Нищо няма да се мести, само се гледа от другата страна. Това е същото нещо, видено от публиката отсам, другото е от другата страна. Видимостта през цялото време ще бъде така, че да е интересно, ярко /доколкото го направим/ това, което в момента гледа и го свързва с цялото раз-
една
витие. Търсили сме именно такава мекста, една пастозност.

Тука има един експеримент, който искаме да направим - да отделим игровото пространство от двете страни с тоя, за да получим първо една стносителна изслация на площадките, когато играят те да станат като в едър план; и второ, ако търсим някакъв символ, това е невидимата стена, която разделя хората, която ту изчезва, ту я усещаме като стена.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Стига актьорите да защитят стената.

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Е да, разбира се.

При това пространствено решение, дори и да не успее този експеримент, въпреки че аз настоявам за него /вече как ще се защити това, то е, дето се казва, моя работа/, дори и да не успее, от нищо няма да бъде счетен зрителят.

ИВАН ЙОРДАНОВ: Да кажа нещо и аз за този тюл. Тази идея дойде от особения характер на пиесата. И с този така наречен надлъжен разрез на този дом, ако може така да го наречем, и играейки на различните места да бъде подчертано, използвайки ефекта на шлаера с тюла, да бъде подчертано само там, където се играе с осветление, което е зад тюла, а всичко останало да присъствува много деликатно зад тази полупрозрачна стена. Тюлт ще се боядиса в едно сребристо сиво, така че, когато светне зад него той става прозрачен, когато някъде от рефлекса се получава някакво осветление върху другите предмети или отражение, всичкото да действа в едно сулматно, в едно много деликатно присъствие на предметите, не така натурно, обемно, както те биха стояли на сцената. Независимо от това, че светлината ще бъде тук, пространството е мъничко и всички рефлeksi малко или много ще се отразяват било по пианото, било по всички останали детайли. И затова този момент - тюлт - е една подкупваща идея да се спитаме да скрием някои неща и да се получи и една определена деликатност в присъствието и на хора, и на сесуар в този интериор, на този фон от една мека, подобрена много мека пастелна гама.

И в този дух колежката ни Елена Демякова, млад художник, завършила преди няколко години Академията, работи в киното, ще ни представи нейните скици за костюми.

ЕЛЕНА ДЕМЯКОВА: Показва скиците на костюмите./ Това е една от дрехите на Шарлота, майката. Това е домашен халат. Това е нощно облекло, което е от две части. Това е облеклото, с което тя пристига от път в дома на същия си. Това е евентуално роклята, червената рокля, тържествената, с акцент да се яви с нея за самочувствие и за изненада на дъщеря си, че не поддържа траур, както тя би мислила. Това е пак една от домашните ѝ дрехи с брилянт на халата. До тук приключваме с нейните дрехи.

Това е костюм за дъщерята Ева, който ще претърпи малки корекции. Това е костюм за нейния съпруг Виктор. И това е костюм за Хелен - другата ѝ дъщеря, болната.

Предвид на това, че пиесата е съвременна, постарала съм се горе-долу да дам пресектите в някакъв съвременен дух, без да има някакви модни увлечения, въпреки че рисунката някъде малко извиква към мода. Но това не бива да ни притеснява. Все пак най-важното за мене е да се подберат добри материали и дрехите да бъдат много добре изпипани, защото дистанцията е малка. Единственото цветно петно е червената рокля, така я изисква пиесата.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Другари, имате думата за бележки и съображения по пресектите.

Ние трябва да направим *Венера Уислджиева* ~~Венера Уислджиева~~ член на Художествения съвет, за да гледа костюмите. Защото ние, колкото и да сме специалисти...

ПРИСЪСТВУВАЩ: Така е, разбира се. Тя идваше тук преди време

ВАНЧА ДОЙЧЕВА: Погледнете ме, колеги: в такъв вид, този ще бъде моделът на роклята на Шарлота, както сега съм облечена, само че от друга материя, не такава вълнена, по-прозрачна.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Представлението в две части ли ще бъде?

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Една част. Два часа без прекъсване.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Закъснелите не могат да влезнат, а влезлите не могат да излизат през това време.

ПРЕДС.ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Имате ли бележки и съображения по проектите?

ПРИСЪСТВУВАЩ: Шлаерът непрекъснато ли ще стои така?

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Да, непрекъснато. Нищо няма да се пипа, освен реквизита, който е внесен и изнесен там за лицата. Всичко друго си стои там докрай.

ПРОФ. ФИЛИП ФИЛИПОВ: Горе се прави една вградена скъра от тръби, на които се закача.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Мен това ме смущава, понеже публиката ще влезе там, ще насяда, ще...

ПРОФ.САШО СТОЯНОВ: Всичко е готвено предварително, публиката се настанява и представлението започва.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Понеже шлаер се използва, когато все пак има някакво разстояние, за да се получи тая въздушност и това отдалечаване, което искате да получите, това в експеримента трябва да се провери.

ПРОФ.САШО СТОЯНОВ: Да, сега трябва да се провери. Ние от идущата седмица трябва да експериментираме.

МАЙОР ВАСИЛ ДРАЖЕВ: Всички тук знаем, че тютът не може да се импрегнира, защото е изкуствена материя, а същевременно е и доста лекс запалим. Мисълта ми е, че в камерна зала нямаме нито защитни завеси, нито пожарогасителни инсталации, а е в непосредствена близост с хората. Не съм против тютла, но мисълта ми е, че трябва да се спазват всички противопожарни изисквания, да се види проектори как ще се скачват, да има разстояние по минимум 50-60 сантиметра. Защото в противен случай ще срещнете нашето противодействие.

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: И може би това трябва да се има предвид, че цялата зала се огражда със завеси, за да се получи необходимата тоналност.

МАЙОР ВАСИЛ ДРАЖЕВ: От същия този тюл, нали?

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Не, от друга материя. Трябва да се покрие ламперията, защото тя няма да бъде в унисон с пастелността и дискретността на фона.

МАЙОР ВАСИЛ ДРАЖЕВ: С друга материя е възможно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Други бележки има ли? Няма.

Р Е Ш Е Н И Е :

Художественият съвет приема проектите за декори.

ПРОФ. САШО СТОЯНОВ: Имам една молба към Художествения съвет: в "Януари" да има дубльор на Венелин Пехливанов, за да протече нашата работа спокойно. И най-важното, понеже не всичко се съобрази да се играе паралелно, ако от сега стане изваждане на хора от състава, и от двата състава, ние ето с "Януари" заради един човек няма да можем да бъдем спокойни.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Ще положим усилия да се уреди въпросът.

По точка втора

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Пиесата "Вавилонската кула" беше раздадена на членовете на Художествения съвет да я прочетат и да си кажат мненията и съображенията.

Какво мога да кажа аз предварително? Няма да кажа нищо, за да не бъда обвиняван от една или от друга страна.

Имате думата, другари.

ИЗКАЗВАНИЯ

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Аз бях предупреден от др. Чавдар Добрев с най-добро чувство, че пиесата е много особена, много странна и едва ли не абсурдна /в най-добрия смисъл на думата цитирам тук Чавдар/ и че може би ще има известна съпротива за нея в Художествения съвет. И просто това ме накара категорично да дойда тук, защото предположих, че ще има различия и сигурно ги има, дори и някои конфликти спрямо това произведение. Може би и самото то дава известно основание да бъде така.

Аз като човек доста упорит защитник на здравия вкус ще кажа, че в същото време ние не бива да бъдем консервативни и да спекулираме с това понятие, че трябва да има здрав реалистичен вкус.

ГОЧО ГОЧЕВ: Особено сега след конгреса...

ПРИСЪСТВУВАЩ: Новият дух се чувствува...

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Какво след конгреса, какво искате да кажете? На конгреса имаше много хвалебствия. Сега вече ще говорим по-критично. Да, много хвалебствия, всичко беше така, че вече едва ли не ние ще изнасяме в Англия, в Америка и в Съветския съюз режисьори, актьори и т.н. Аз не бях много в тия хвалебствен тон, затова мога да направя тая бележка.

Тази пиеса аз я приветствувам категорично. Тя е дело на един талантлив човек. Тя е абсолютно реалистична творба. Реализмът е много широко понятие, тя изцяло влиза в границите на широкото разбиране на реализма. Такива произведения като нея има колкото искаш в тази не бих казал стилистика, в тази методология по-точно трябва да кажа, но може би и в тази стилистика. Дори така се случи, че скоро четох "Дракула и третият кол" на Суареску, тоз

вече голям бих казал румънски драматург, която е изцяло в областта на историята, изцяло в този план написана и играе се масово в Румъния, играе се и в други страни. Какво е характерното, с една дума простишко казано? Всеки образ от тази пиеса е двусинствен - той съдържа образа и съдържа и отношението на автора. Тъкмо много силно изразеното присъствие на автора във всеки от тези образи кара може би някои хора да мислят, че тя не е достатъчно реалистична, че е абсурдна.

Трябва да ви кажа: както говорим откровено за лошите неща, трябва да говорим и за хубавите неща. Тук има направо завидни страници, завидни на фона на тая неподобна сивота в нашата драматургия, въпреки че на конгреса говориха друго някои другари, говорят като че ли са шекспировци и бершсувци. Завидна сивота, другарю Гочев, завидна. Просто не могат да правят диалози някои наши автори, не могат да вържат три изречения. Словото куца не само с двата си крака, ами и уши няма, и ръце, и крака и няма за какво да се заловиш. А виждаш тук един текст, който се лее, лее се. Артистичен, свободно написан, многозначен, което е много важно. Не само с корен свой, но и със свои подпочвени води, с чувство за хумор. Аз ще кажа лошото, няма да го спестя. Но както остро ще кажа за лошото, искам ярко да кажа и за хубавото.

Това е един много талантилив човек /ние трябва да си дадем сметка за тази работа/, с едно неподобно чувство за една ирония, при това не евтина и такава чалкаджийска като на някои други наши автори на комедии, на които не искам тук да им споменавам името, ами ирония на високо равнище, културна, умна, подтекстова, с много тънкости, с много нюанси. И трябва да се

подаде ръка на едно таква произведение с всичките му сложности и рискове. То всяко произведение има рискове. Ние и Шекспир сме прсваляли и общо взето системно, бих казал имаме традиции в това отношение. Та сега ще вземем да провалим и тази пиеса, поне е българска и си има своите качества.

Конкретно какво харесвам в нея? Харесвам това, че има образи, няколко чудесни, които са просто една ярка творческа задача за актьори. Те са живписни образи, те са плътни, написани така с едно въображение. Например Светполк, Ядвига, Алкуин - много силен образ, може би донякъде и Елена, макар и така по-бегло скицирана, и т.н.

След това, тая тема за корупцията е много хубава, която е вечна тема, трайна тема; ѝза комбинаторството, показано по един остро изобличителен, сатиричен, гротесков начин. Това е една гротеска, но тя е увлекателна гротеска, тя не е мрачна. Хубавото е, че таз гротеска не е мрачна. Обикновено гротеските са мрачни. Хем е безпощадна, хем е забавна и е увлекателна.

Извън тия хубави образи, хубавия диалог и език, тая тема за корупцията, интересно е да се види как двамата братя Кирил и Методи са рабстили в една изключително тежка, сложна обстановка. Това извисява косвено, другарю Добрев, големината на тяхното дело, че в тая обстановка на смрад, на корупция, на комбини и пр. се извисява чистотата на тези герои - морална, нравствена, политическа дори ако щете; едни хора, изпреварили това време, което е затънало в пороци и в поквара. И точно това, казвам, извисява твърде много техните бих казал подвизи и тяхното дело като цяло, тая атмосфера, която те са успели да преодолеят героически, въпреки всичко.

И сега минавам към критиката. Понеже тя ще бъде много остра, както и утвърждаването, но според мене справедлива, не искам да се сметне, че аз не признавам произведението.

Аз съм един от хората, които са подавали категорично ръка на др. Маргарит Минков, заедно и с други мои колеги критици, не само аз. Бил съм член на жури, когато наградихме "Книга на царете", напечатахме пиесата много преди да излезе на сцена, Асен знае това. Но той е един от тия автори, които смятат, че всяка негова буква трябва със златни букви да се напише. Той не приема никаква критика, безподобно упорствува, гледа те с безумен поглед, когато му кажеш даже запетайките си да сложи, даже запетайките си и тиретата; не дава дори да му кажеш, че няма запетайка пред "който". Да не говорим за други по-големи неща.

Аз исках тая пиеса "Книга за царете", която е страшно бърлива, въпреки големите си достоинства, много е разточителна, да се посъкрати, да се събие. Казах му, че вътре има много риторика във втората част /казвам това, защото и за тая пиеса това се отнася и ще кажа точно къде/, много декларативност и че не един такъв автор, който не е декларативен общо взето, не му стига да допуска това. Той нищо не прие. И се играха спектаклите и въпреки всички усилия на режисьорите на места пиесата беше много скучна на зрителите именно поради тази бърливост и тая негова некритичност.

Ще трябва да му се каже, че пиесата има много качества, според мене, че тя трябва да влезе в репертуара на Народния театър, но след като той благоволи да си свърши както трябва работата.

Какви са моите препоръки?

Първата част на пиесата е силна, хубава. Втората част решително пада. Коя е най-голямата слабост на пиесата? - Смехотворните образи на Методи и на Климент, под всякаква критика. Такива ученически излияния, такива смешни наивности, че на човек даже му е неудобно да ги чете. А в последна сметка това е другата страна на ^{конфликта.} V. Не можеш да имаш едно толкова изключително силно обратно обкръжение, каквото е корумпираното общество, а до такава степен Климент и Методи да бъдат принизени. Аз нямам идеологически бележки. Тук става въпрос, че художествено трябва да се защитят нещата, става дума за фантазия, за талант. Идват и говорят като едни бутафорни герои. Бутнал им в устата едни реплики, ту ученически, ту бутафорни, и неудобно е просто да го четеш това нещо.

Първо, двамата герои са въведени в действието много късно, много късно се въвеждат в действието Методи и Климент. А това е контрапунктът на действието. За съжаление, те не са основното действие, основното действие е корумпираното общество. Това не е страшно обаче, защото може, в световната драматургия се знае, че един герой може да бъде показан и косвено, чрез отрицателните герои да се разкрие подвигът на положителните. Но чак до такава степен... Вече въведеш ли ги веднъж тия положителни герои, ще ги въведеш достойно и както трябва. Това е напразно под всякаква критика. Каквото в учебниците е прочел едва ли не за Климент и за Методи, че сня е благособразен, например кумчо вълчо е Методи, пък Климент е да речем овчарчето Калитко, да речем тая учебникарска представа. И туйсега го примесил с неговите думички, турил го така, написал ги и пр. Огромна работа предстои, копане тепърва, за да се създадат тия образи. Копане дълбоко тепърва, два, три месеца, четири.

РАЧКО ЯБАДЖИЕВ: Нова пиеса да се напише.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: А, не нова, не. Има основа чудесна. Вие актьорите все така отначало сте против пиесата, а след това, като се постави, я харесвате. Като стане спектакълът, харесвате го. Отначало - не, не, не, след това като излезе... Да не бъдем консервативни. Толкова много хляб има в пиесата, толкова е силна едната страна на конфликта и толкова е хубав замисълът на автора, пак казвам - на фона на корупцията да се разкрият тези двама герои. Така че в пиесата си има хляб.

Ако вземем така, Рачко, да ги съдим другите пиеси, дето се играят в момента в софийските театри, тя не е за приказване, братко. Това момче поне език и диалог и мисъл има; ^{пък} вте не са дребни тия неща - да имаш мисъл, диалог и език и да е увлекателна пиесата. Не бива така, трябва по-широко да се гледа. Ще работи човекът, ще постигне. Тука знаем как са били посрещнати "Царска милост" и други, за които е казвано не да се преработят, ами изобщо не бива да се играят е казвано. Претсколите ги знаем, нали. Знаем Йовков как е бил посрещан тука, че Масалитинов едва ли не с кол не се е бил с хората. Историята знаем на цялата драматургия.

Не, пиесата категорично трябва да влезне в работата и да се работи особено много над образите на Методи и Климент. Дали не бива този образ специално да бъде малко по-усложнен, дали той единствено, понеже така или иначе с него е свързано тяхното дело, не бива да се покаже по-многозначно този образ, по-двулично да се покаже - с борбата с покварата, но и с другата страна, че все пак е гъвкав може би, проявява компромиси в името на нещо, което иска да утвърди, и т.н.

И мисля, че като се хване пиесата така сериозно, тука е и Чавдар Добрев, и режисьорът, който ще хване, и драматурзите, и проче, има възможност, но при положение, че авторът приеме да преработи основно тази пиеса. Тъй като двамата герси - Методи и Климент - аз съм забелязал, влизат чак от 75-а страница нататък, много далече почват да правят впечатление, оттогава нататък почват да правят впечатление и то лошо.

Образът на Алкуин е много силен, ето го положителният образ, ето интересният, силният образ, който може би би могъл още повече да се въведе в действието като контрапункт на отрицателното и на негативното, за което говорят.

Мисля, че в последна сметка, при една сериозна работа, ако авторът приеме нашата критика, може да се стигне до един хубав резултат, особено ако режисурата, след вече окончателната преработка, се хване да направи спектакъла. Тя е много капризна пиеса и наистина може да се превали. Това е вярно, не споря по този въпрос. Но мисля, че тя трябва да влезе категорично в работа.

Ако, разбира се, той не желае да приеме нищо, ще му се даде пиесата с един плик, да си я получи чрез пощата и няма проблеми.

ПРЕДС.ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Може и на ръка да му се даде.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Може и на ръка да му се даде. Но той идва и гледа с безумен поглед. Много талантилив човек, но той гледа с безумен поглед.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Малко личи това безумие и вътре в пиесата.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: По-безумни пиеси са играни в театъра и сега се играят.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Др. Олиан Вучков ме кара да бъда по-кратък и по-пестелив, тъй като почти всичко ми обясни на всички ни. И при това говори много убедително, много емоционално, владее аудиторията, това е негово професионално качество голямо, което ние всички ценим и знаем колко е трудно след него да се изказваме. Но ако аз вдигнах пръв ръка, то е защото съм работил с този автор по първата му пиеса, която се реализира на сцената. Той имал и други пиеси, аз за съжаление не ги знаех, но познавам "Книга на царете". Една пиеса, която макар да носи и голяма част от тези недостатъци, като тая словосохотливост, тя пък носи и по-сериозни проблеми, по-сериозни мисли, по-сериозна кореспонденция с нашето време, един по-неусетен мост хвърля от историята към нашето време. И изобщо струва ми се неговата спелука там е малко по-голяма.

Първо искам определено да кажа, че това е един талантлив млад човек, на който действително театърът трябва да обърне внимание. Не всеки ден се раждат такива талантливи творци, които се насочват към сцената. А това е човек, който има определено драматургично мислене, една много остра, афористична мисъл, едно^{свободно} владение бих казал на диалога, една неизчерпаема фантазия, която колкото му помага, толкова му и пречи. Помага му, за да създаде цялото това богатство, и му пречи, тъй като според мен той не мисли, изобщо не се замисля за поставянето на пиесата на сцената, а като че ли свободно от пространството, от всякъде взема с две ръце и слага нещата върху сцената, без да се замисля за цялостното тяхно връзване като спектакъл.

Мисля, че големият недостатък на пиесата тук е пак отново тази бързивост, тая словосохотливост. И, за съжаление, едно закономерно повтаряне, както и в първата му пиеса: в първите части на пиесата той като че ли казва всичко и във втората част като

че ли няма какво да каже и малко изкуствено, удължено просто, почва да играе със слевото, само и само пиесата да стане пълноценна, многосактна пиеса, а да не е пиеса в едно действие или в една част. Таква впечатление имах от пиесата му, върху която работих, такава ми е, за съжаление, впечатлението ми и от тази пиеса.

Друг съществен, може би най-същественият недостатък, това е образът на Методи, даже не толкова на Климент, тъй като Методи все пак е централният образ. Не може един пасивен герой да бъде положителен герой. Не може един герой, който мълчи през всичкото време, да каже, че той мълчи, защото е много положителен и знае всичко. Даже и реплика има там, че Мълчанието на Методи било страшно. Как ще е страшно, когато той отговаря с две-три стихчета...

ГОЧО ГОЧЕВ: Мълчанието е страшно при Пушкин в "... безмолствува".

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Това е във финала там, когато е вече друг въпрос на мълчанието. Вие си спомняте, че даже нестдавна Джагаров написа една подобна пиеса с положителен герой, който се опита да мълчи и да оправдае своето мълчание, даже имаше и реплики, които оправдават неговото мълчание. И не в това му беше силата, когато мълчеше, а тогава, когато той искаше действително да има едни силни позиции, за да оправдае своето мълчание. Сега авторът се е заловил лесничко да се стърве от този образ, който е труден вероятно и наистина е контрапункт в пиесата, и предварително ни лишава от основание да го критикуваме, като казва, че той мълчи и е силен с мълчанието си, а сния са слаби в многоси говорене и в многото си действия. Мисля, че там е фаталното и би трябвало да се обърне внимание върху преработката на този образ. Мисля, че съкращенията по-лесно ще станат. Желаете, не желаете, режисьорът

да се окаже конкретна помощ и чак тогава да се реши, дали пиесата действително може стово да се постави за разглеждане и са предложени тия сериозни слабости, които в момента съществуват. В този си вид тя не може да се постави. Тя е просто спасяема в този вид.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Само искам да припомня за сведение на съвет тука, че в Репертуарния съвет тя е получила много висока единдушна оценка. В сравнение с това ние двамата тука с Енчо, с това, което говорим, сме като ужас, като убийци. Така че, приемете пък хубавото в нашите бележки, ако сбичате, вслушайте се в него.

ГОЧО ГОЧЕВ: Някои констатации могат да се оспорят, все пак да се стигне до едно убеждение някак си. Те могат да бъдат най-точните, но да не бъдат излирани в кличествено отношение, все пак съветът трябва да вземе отношение.

Много хубаво е - това не го казвам престоколно, за да запазя някакво етично равновесие - хубаво е, че това е вече един утвърден автор или утвърждаващ се, че театърът се е насочил към него. Вие знаете, че трудно се създава хубава пиеса. И нашият съвет е все пак една лаборатория, не само репертуарният съвет. Тук са хора компетентни. И Юлиан и Енчо са абсолютно прави, че трябва да се помогне. Но да видим сега, ние можем да искаме да дадем помощ, но дали той ще може да осъществи нашите бележки.

Явно тук се намираме пред един много амбициозен автор. И до голяма степен разтсчителността идва от амбициите му. Той иска всичко да включи, иска да приближи Средновековието с това разкол така до наши дни, по някакви там вечни проблеми да събуди асоциации. Става дума дали ще ги събуди по един спонтанен вече път, а не така малко декларативно, констативно. Явно, интелигентен автор.

От друга страна, мен ми хареса повече мерената му реч в някои места, стократно обикновения диалог. Той има усет за мерена реч, не съвършенна разбира се. Аз не искам да повтарям положителните неща, които Юлиан и Енчо казаха, може даже някъде да се поспори за степента на положителните качества. Аз искам да споделя какво ме смущава. Аз току-що завърших четенето ѝ. Не съм бил в другия съвет, когато се е разглеждала. Малко преди да дойда, довърших я. Даже, да ви кажа право, някъде взех и да прескачам по диагоналната система. Щом така някъде съм взел да прескачам /не щото времето беше напреднало, имах време и по-спешно да чета/, това не говори добре. От къде идва смущението ми?

Каза го мисля Юлиан и Енчо основния конфликт. На едната страна е разбира се и Методи, Климент, и оня Млам, синът на този.. От другата страна - другият епископ. Методи много късно се явява, искам това да го подчертая. Вие говорите да се изгради характер. Той не може да се изгради, блестящи монсези да му дадете, това е вече на 60-та - 70-та страница. А до тогава? Скука до тогава, скука. Аз съм един театрал с богат опит като зрител поне и си представям каква скука ще бъде, ако в този вид излезе. Методи е констативен образ, констативен. Даже там Климент е много по-интересен, там някакъв конфликт се ражда между двамата, нали. Макар и фрагментарен, но по-близък така до живия човек. Другият епископ, католическият, и Методи - това са основните действащи лица по линията на големия конфликт. Методи много късно се явява, не може да се изгради, ако не е в борбата, драматическата борба.

Второ, това е много хубаво като символ - вавилонската кула, вавилонското стълпотворение, тая критика на тия феодални нрави, до голяма степен и наши нрави. Но аз искам да стигна по спонтанен път, да усетя, че е неизбежна тази вавилонска кула с това наводнение, което трябва да ги помете. Ето пример за ам-

когато вземе пиесата вероятно трябва да постави условие по кой начин ще работи и да му се даде карт бланш за съкращения. И съкращенията по-лесно ще станат. Мисля, че авторът трябва да се накара да прорумее, да разбере и да напише онова, което не е написал. А той не е написал Методи, основният образ от другата страна, просто го няма. Даже по-слаб приемам да е Климент, нали, по-епизодичен да е, ако щете, макар че може да бъде по-цветист и в епизода, Методи задължително трябва да се направи. Сега в пиесата го няма.

Мисля още, че са му слаби женските образи. Мисля, че и в първата пиеса пак женският му образ е много слаб - царица ^{Много} Мария. Също и тука. Изглежда той няма отношение към това нещо. Има такива автори. Както и Джагаров например също няма много отношение към женските персонажи. Винаги са му силни мъжете. Той прави чудесни мъжки образи. Но мисля, че тука в пиесата, която обсъждаме, и двете жени са слаби като образи. Юлиан малко го пощади, като каза, че и Елена нещичко има. Нищо няма. Тя се изчерпва с първата реплика и има една статична, необяснима задача през всичкото време да стои и да повтаря една и съща реплика - защо дошла, заради Методи. На всичкото отгоре пък она отгатва как тя е говорила в Цариград. Освен това, другата жена също е на никъде. Освен в леглото тя с нищо друго не се разкрива в първата сцена, тя е вече решена, а нататък няма вече какво да прави.

Мисля, че не трябва така лекомислено да отхвърляме тази твърба, преди да сме проверили всичко, какво може да излезе от нея. И авторът не се нуждае от снисхождение по отношение на таланта, той е доказан, а се нуждае от някаква конкретна помощ, за да бъде завършено произведението му. И моят апел е към Художествения съвет, към режисьора, който ще бъде натсварен,

бицията му. Той иска да създаде много крупен образ, страшен драматически, нали, но става проповеднически образ, декларативен става. Аз лично бях равнодушен в пътя до достигане на този символ. А трябва да стигна по свой път до този символ. Не може да се стигне без драматическа борба, без конфликти.

И това, което всички другари казаха: много голяма разточителност, особено във втората, но и в първата част, много разточителност. И да ви кажа право - някъде и липса на вкус. Да вземем Ядвига, ясно де - леглото, а пък после тя е едва ли не еманципирана и тя мечтае. За какво мечтае? На друго място казва: "Десет ги имам като тебе". Пък някъде ѝ дава авторът името на прстиворечив образ. По начало и сега образът е изграден, художественият образ е изграден на прстиворечията, не само в черно и бяло. Но той само го знае теоретично това.

Много сериозна работа трябва, много сериозна. Той пък ако много се дърпа, нека друг театър да му помогне. Но това е национален театър и мерникът трябва да бъде много строг. Аз първата пиеса по я харесвам, тя е по-малко амбициозна. Имаше успех. Това беше едно от най-хубавите произведения в тия конкурси. Ще намери и Чавдар, и директорът съответен ти да му внушат, че съветът е разбира се добросжелателен и проче, но е съвет на национален театър, пък и не само национален, на театър - институт художествен. Не може в този вид в никакъв случай. И трябва още от начало той да се стресне и да разбере, че не става дума за обикновени поправки. Защото Юлиан каза: той лесно ще я поправи. Как лесно? Поправките не са по линия на количеството, да речем да съкратиш в първата част излишните реплики.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Не казвам, че е лесно. Казах, че са нужни четири месеца. А Рачко каза: това значи нова пиеса да напише.

ГОЧО ГОЧЕВ: Не съм чул, извинявам се. А Рачко правилно му е казал. Дали ще е нова или стара - не зная, но скуката ме преследваше. Как ще работи, той си знае, но съветът да му внуши, че в този вид не може да бъде приета в никакъв случай. Предполагам така ще бъде - по пътя на убеждението, защото и ^{ст}актьорите, които разбират не по-лошо от нас театроведите драматургията, в тия реплики личи вече и отношението.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Защо мисля, че трябва да бъдем предпазливи към тази пиеса? Тука излиза един свят образ за нашето национално, за нашето славянско съзнание - образът на Методи, който в съзнанието ни, в душите ни, в действията ни, в историята ни, в живота ни е обграден с ореол. Ние не можем, нямаме право да го поставяме този образ в съмнителни ситуации.

Авторът действително прави интересни сцени, интересен диалог поставя и т.н. Стига до гротеска, до пародия в обрисовката на корупцията едно време, на моралното падение на едно време и т.н. Но в тази леквата карикатура Методи няма врага, с който да се бори, няма нравствената сила, ^скоято трябва да победи нещо, което съществува с векове, и да излезе победител над него. Въобще стилът е сбъркан. Не може да се дискусира с този стил до един величав, до един свят образ. Трябва да оплътниш другите образи. Може да има гротесни моменти, но трябва да ги оплътниш, трябва да ги направиш действително врагове с тяхното морално падение и т.н. Иначе, другари, ние бъркаме на нещо много свято и мисля, че по един или друг начин убиваме това, което са наши идеали, наши герои, наши борци.

Така, както е поднесена пиесата, с тези стойности въобще не виждам да може да стане. Ако авторът намери сили да изведе

образа на Методи от началото на пиесата до края и намери съответната среда, която да бъде противовест на него, тогава може да стане пиесата. А така не може. Така започва като някаква една ли не шекспирска комедия, върви така - добре, а после, когато стигаме до средата, казваме: за какво е това? А когато стиваме във второ действие, казваме: хайде де, стига.

ГОЧО ГОЧЕВ: И този княз такъв глупак ли е бил, бе? Знае ли някой по-добре историята? Той бил кретен този Светополк. Подслонил ли е той Методи и Кирил?

ИВАНКА ДИМИТРОВА: В свята глупост той е силен, той е зловец в свята глупост, а не толкова наивен, не толкова лек, не толкова леко победим. И с какво го побеждаваме? С нищо. Действие трябва да има полжителният герой. И затова абсолютно не приемам като сериозно произведение тази пиеса, така с този шут.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Исторически този човек е победен и унищожен.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Може да бъде победен, не може да бъде един силен враг. Може да има пародийни елементи в характера си, но той ^{всди} силно нещата към своето право, към свята истина, за да се яви борба...

ЧАВДАР ДОБРЕВ: В това отношение тука отгоре малко се говори Ромул велики също не е развъждал в такава степен кокешки...

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Всичко може да развъжда, и кокешки, пиленца и т.н., но в същото време логическите действия към покоряването, към властта трябва да бъдат ярко, силно акцентирани и определени и т.н. А в същото време там може мънички деца да се въртят под легло и зад легло, и каквото искаш прави. Но трябва другото да гледаш. След като го нямаш другото, ти нямаш правото

да хващаш един такъв свят образ като Методи. Както и да се прави, какъв ще бъде този режисьор, какви линии ще изведе, какво ще направи? Не мога да повярвам, че от това нещо може да стане едно сериозно произведение, което ние можем да защитим.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: За мен това произведение е категорично на един блестящ даровит човек и аз мисля, че нашият театър има основание да му подаде ръка. Струва ми се, че ние някак си се разминаваме със спецификата на жанра, който авторът ни предлага. Той е доста необичаен, защото ми се струва, че той е в атмосферата на един трагифарс, защото всеки от тези образи, които са в обкръжението на Методи и Климент, в същност са трагични образи, а не така лекомислени карикатури само и всеки един от тези образи претърпява една ди.....ческа парабла и знае вътре в себе си психически къде е истината. И това е основата за трагизма на всеки един от тези герои, т.е. всеки един от тях знае силата на Методи.

Когато се оценява жанровото своеобразие на тази пиеса, ми се струва, че да изискваме от автора някакъв действителен психологически двубой между обкръжението на Методи или така бий на Светополк с Методи, просто ще го насочим по една неверна следа, защото Методи, естествено е, ще бъде един повече режисьор, повече статичен. Той е другият, неподвижният център на конфликта, т.е. който трябва да бъде обиграван от всички останали. Даже ми се струва, че в претенциите си към автора ние трябва да поискаме много повече информация от всеки от тези други герои за Методи. Защото в същност Методи в пиесата го има, че действа, той е бил с народа на бентовете. От този порядък информация ми се струва, че трябва да има. Даже бих искала да се компенсира някъде присъствието на Методи. Той е силен много повече, когато

не е на сцената, а е в присъствието на останалите герои. Има такава практика в световната драматургия много силна. Например в "Дните на нашия живот", в една пиеса за Пушкин "Альшин" има едно невероятно пресъздаване на образа на Пушкин, без Пушкин изобщо да се появи на сцената.

Тука има едно в най-хубавия смисъл на думата естетическо припасване на два едва ли не несъвместими жанра, които дават пък едно друго богатство, един друг ракурс на художествената стилистика вътре на творбата. И в тази посока ми се струва, че ние трябва да разсъждаваме. Има например в пиесата неща, които направо не са експлоатирани, а великелепни като находки. Например това бляскаво начало, с което започва - диалогът между Арахангел Михаил и Мефистофел, актьори средновековни, които разиграват една мистерия и на които в тази средновековна мистерия е пробутан новият текст на Клодберг, за Методи включено. Изведнъж авторът изчерпва тази тема и я ликвидира. И този блестящ старт и театралност, която заключава едно таква нещо, изчезва от пиесата.

ГОЧО ГОЧЕВ: Който иска много обаче, защото е хубав.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Така е. От тук нататък безумното желание е тези двама души да се появят или да имат съприкосновение или те да допълнят тази си представа за Методи, понеже те са изпълнявали другия текст, но те са били... Това е някакви площадни..., всенародното начало, което трябва по някакъв начин да вземе другото отношение към Методи. Може да се експлоатира една такава блестяща находка в пиесата, още повече, че авторът така талантливо ги е поднесъл като старт на цялото произведение и даже съдържа особена така, типична театралност, от която може да се получи успехът на тази пиеса.

Темата за корупцията действително е много интересна, но ми се струва, че той е прекалил с нея, всичко се свежда малко до тази тема за корупцията. А в същото време в творбата има и друга тема - темата за малката нация, притисната от политическите дисбаланси на времето и на епохата, и темата да присъществуват, и позицията, която е на Светополк, между другото - също трагична някъде, при цялата му пасовост, която носи. Всеки един от тези образи си носи своя трагичен момент, своята трагична мотивировка - истината, която те премълчават, изместват, не виждат, но всеки от тях я знае в себе си и я носи. И тази истина е един Метсди, истината за едно славянство. И когато се работи в тази посока, ми се струва, че пиесата ще спечели. Но ако ние тръгнем да проясним Метсди в психологическия баланс и да му търсим партньор и двубой достоен и равноправен, тогава това произведение просто действително трябва да стане от порядъка на нашата романтична историческа литература, едно произведение в жанра, в който пиесите примерно едно...

ГОЧО ГОЧЕВ: Добре, ама ти приемаш ли го Метсди, както е даден тук?

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Ами аз трябва да ви кажа, че Метсди в диалога му с Вихинг за догмата на триезицието и за това, макар и много познати неща, в този стихотворен текст, който той има, и в диалога му с Климент, аз смятам, че това е нещо, което вече съдържа онази възможност да бъде едно достойно присъствие. В сцената с Климент аз виждам, че конфликтът не е малък и не мога да сметна, че това е учебническо. Във всеки случай изглежда, че не съм отдалечена много от този манталитет, на мен това ми действа - един човек, който знае истината за времето си, има мъжеството да живее в него и знае, че с папския подпис може да всюва с папата.

ГОЧО ГОЧЕВ: Но това е късно.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Вярно е, че това е късно. Но искам да кажа, че и по-ранната поява на Методи също не би помогнала много на този образ. По-скоро информация за Методи в Моравия от другите, по-обогатена, -това е нещо, което бихме могли да искаме от автора.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Един положителен герой може да се защитава не само в плана на риториката и романтиката, а също със силата на хумора и на иронията. Защо това да не го поискваме от Методи? Нима те не са го имали двамата, не са воювали с ирония, със сарказъм, с остро изобличителен хумор? Защо трябва да бъдат обезателно риторични и умозрителни, понеже били светила? Напротив, това е било огън и жупел в полемика, именно хуморът може да е бил водещо средство, безпощадният, разбира се в защитата на едно такова дело.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Но трябва да бъдат равностойни.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Ами ще се направят, другарко Димитрова.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Е-е, ако може, ако може.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Ако не се направят, няма да се вземе пиесата.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Има нещо, което някак си става непрекъснато извън сцената, за което получаваме информация допълнително. Един великслепен образ като Алкуин, който в същност участва дейно и реално в спасяването на славянските книги, един от учениците на Методи, - всичко това минава в една-две реплики, само се упоменава някъде, а не е сплетено.

КИРИЛ КАВАДАРКОВ: Тука се изказаха съвършенно противоположни тези. Аз съм най-близо до мнението на Каракостова.

Първо, в тази пиеса има нещо много българско и тя не е историческа, а е мнението на съвременния човек за това, какъв е бил тогава историческият момент - един свят човек как е бил затрит от поровете, които гонят кокшките; искам да кажа - от дребни и исторически необходими. Много преди да загине Алиенде, целият български народ беше сигурен, че той ще бъде убит. Този скептицизъм към голямата фигура и ситуацията около него се съдържа в пиесата. Това е хубавото. Това е за мене. А пък това, че героите често са фрагментарни и нарочно такива, се съдържа в иронията на българския скептицизъм. Казва: "А бе, ясно, че е било така. Знам го как е било."

Това беше интересното за мене в пиесата. Всичко това как може да се изведе театрално не мога да си го представя. Но таква нещо за мен се съдържа в тази пиеса и с това за мен тя е интересна.

Що се отнася до образа на Алкуин, за мен той е също така фрагментарен, както и останалите.

САВА ХАШЪМОВ: Ще се изкажа съвсем кратко, тъй като не съм в състояние дълбоко и широко да разгледам цялата пиеса, не знам дали аз мога, лично аз.

Първо смятам, че не биха се разделяли мненията и не би била така интересна пиесата за спор и за яростно отричане или утвърждаване, ако в нея не ставаше дума за Методи, ако беше нещо друго, ако беше някой друг, ако не беше Методи, ако в нея не ставаше дума за неща, които, както каза Иванка Димитрова, са святи за нашия народ, са свързани със символи, ако щете, с книгите, със словото, с азбуката и т.н. и т.н. Просто пиесата щеше да се разглежда от друга гледна точка.

Второто, което ми се струва, е, че даже и да е модерна еkleктиката в наше време, в случая този еkleктизъм минава малко границите на възможното взаимно понасяне, каквото има в пиесата: от една страна - гротеската във всички образи от така наречения противников лагер, лагер, разработен в първата част, както Юлиан каза, много детайлно, много интересно, много ангажиращо и интригуващо; и от друга страна - съвсем сериозният елеен така, почти библиейски тон, с който съществува Методи в тази пиеса, специално Методи.

Не съм съгласен, че в пиесата има само една тема - корупцията. По-скоро бих отишел по-далече. Авторът, бидейки според мен много интелигентен и опитен за младостта си, просто се опива от желанието от всяка подадена реплика да прави отделна тема едва ли не и на определени страници при него малко прилича на състезание, на джаз менимър, джейм сешън: дай ми тема и аз ще я разработя в няколко реда. Така в много от тези сто и няколко страници се получава едно надсвирване, едно разработване на много теми. Но в никакъв случай според мене не е само темата за корупцията.

ГОЧО ГОЧЕВ: То не е разработване, а поднасяне.

САВА ХАШЪМОВ: Да, поднасяне.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Но това е хубаво според тебе, нали?

САВА ХАШЪМОВ: Това според мене не е хубаво, защото е многословно, защото е една част от амбициите му да покаже, че всички неща, които ни хрумнат на нас, могат и да се поднесат, да се кажат. По този начин обаче не се обединява пиесата около един или два центъра, едно или две основни неща, въпреки че на мене ми харесва лекстата, с която се поднасят тези работи.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: И в Радичков има многостемие. Искам да кажа че има и такъв тип литература. Защо преди време пък казвахме за

него, а сега тоз ако беше Радичков, по-другояче щехме да говорим за пиесата? Много сме крайни, бе другари, не приемам такава крайност. Че ние ако вземем да обсъждаме "Опит за летене" тука, и в нея има неща, които не биха ни харесали. Аз, за разлика от вас, и сега не харесвам всичко в "Опит за летене". Ако взема да я меря, че и в нея има едни търкаляния на приказки в средата, които са толкова скучни и се повтарят.

ГОЧО ГОЧЕВ: Несравними са тия две пиеси, несравними са.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Ама и там също има много търкаляне на приказки, моля ви се. Не се отказвам аз от това, което съм казал.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Няма да говоря за хубавата страна на пиесата, за автора. На мен също много ми хареса първата му пиеса "Книга на ца_рете". Наистина в тази му пиеса, която сега разглеждаме, се дава заявка за едни богати, сложни образи. Мене основно ме смути това, че ако се махне Методи, пиесата също би могла да бъде великолепна. И това е проблемът, върху който тепърва вероятно трябва най-много да се мисли /това го повтарям, казаха го и други/, за да се даде път на тоя талантлив автор на нашата сцена.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Другари, ще се мъча да си разграничавам мнението като ръководител на едно литературно бюро и като личен вкус, което мисля, че е също естествено.

Първо, аз съм съгласен с Юлиан, че става дума за един от най-талантливите хора в днешната българска драматургия. Може да е млад, може да е стар, може ние да сме стари, може да сме много стари, но съм убеден, че е човек, който ще има място в българската драматургия поне от последните 30-40 години. Може и да бъркам, имам право и да бъркам, но смятам, че не за това става дума.

Убеден съм също, че това е един от малкото автори в историята на българската драма, които в таксва съвършенство така да се каже владеят рапирата на остроумието. Това са няколко автори от такъв ранг. Единият от тях беше Димитър Димов, другият беше Драгомир Асенев, може би това е третият. Мисля, че самият Никола Русев от тоя вид тънкост на културно поднасяне на реплики, на размена на шпаги, ако щете, дори и той не го владее, макар и много по-сOLIDно да кажем грамадни пластове от народния живот да загребва и тн.

Това са качества не просто на талантлив човек. Това са качества на един автор, който има място в една национална култура.

Второ, аз смятам, че това е по-сполучлива пиеса от "Книга на царете", която според мене на българска сцена не беше сполучливо разкрита. Тука става дума и за режисьора. Аз смятам, че те не се съобразиха със стилистиката на тоя автор. Това е според мене отиграване на предидца от ситуации с това, което Юлиан каза-двузначно, т.е. иронично, авторско и същевременно на образа. И тука някъде става стълкновение, тук става конфликт, тука се определят така наречените концептуални, интелектуални ситуации и проблеми за един институт, какъвто е този институт, защо е довел положението да стигне до така наречената Вавилонска кула. Известно е какво означава това. Това означава край на една цивилизация^и на един начин на живот благодарение на няколко основни причини. Причините са известни. Защо се стига до голямото наводняване в живота на един народ, в живота на едно семейство от народи, защо да кажем може да изчезне един Рим, независимо че създава огромни ценности? Това са за мене много сериозни проблеми. Аз смятам, че Маргарит ще ги разработи тези проблеми.

Той е избрал този път в стилистиката на една може би средновековна пиеса, когато Деудес Махена излиза и от името на

Светия дух да кажем казва истините от последна инстанция. Това е дадена стилистика. Или я приемаме, или не я приемаме.

На второ място искам да кажа, че тази пиеса беше обсъждана наистина в репертуарния съвет, имаше две рецензии. От гледна точка на историческите паралели, правдивост и неправдивост, единият от рецензентите каза, че има някакви паралели на историческа истина. Другият рецензент беше Владимир Каракашев, който потвърди пиесата. Същевременно каза някои забележки главно около образите на Климент и Методи. В нашето литературно бюро също мненията бяха доста конфликтни. Сериозни възражения имаше Невена Друмева, Банчо Банов не приема пиесата, Антония я приема, аз я приемам. Тесте тука също нещата са сложни. И има един режисьор в нашия театър, който иска да я постави, който хареса пиесата, казва се Асен Шопов. Това са така да се каже обстоятелствата, които смятам, че в нашия съвет трябва да се знаят.

Туй, като чух вече доста изказвания, ние разбира се сме длъжни да му съобщим, аз мисля не само, защото е упорит, но и по редица свои съображения, в които ние нямаме право да се намесваме. Не съм убеден, че той ще се съгласи да поправи пиесата по този начин, както ние искаме от него. Той има това право първо като личност, второ като писател, писател, който уважава себе си, уважава своите търсения.

Аз съм категоричен за следното: чрез български театър тази пиеса може да намери място. Когато тя бъде поставена, като я видя пиесата, може би сега бъркам все още, така да се каже това е все пак един предварителен етап, когато я видя на сцената аз ще си кажа мнението като критик.

Но сега вече като ръководител на литературно бюро си мисля за следното. Ние поставяме Йордан Радичков в една стилистика

по-раздвижена. От друга страна ние вече имаме търсения в някои такива насоки на една по-парсдийна система, която нарушава така да се каже едно изкуство на едно по-последсвателно психологическо разглеждане на образите. И тука общо взето мисля, че една част от критиките бяха свързани именно с това, че няма го това непосредствено облъскване между силите. Това бих казал, че не е само въпрос на неразбиране или недоработка от автора, но вероятно и на някаква стилистика, на някакви предпочитания, на нещо ново, от години правено и внедрявано в структурата, в системата, в идеологията, в естетиката на един театър.

И след като му кажем ние нашите забележки, т.е. от такава гледна точка ще му кажем, че са критиките, аз смятам, че това вече е право на автора какво той да си избере. Ако той реши първо да поправа, нека да поправа. Ако реши той да си я вземе и да я постави в друг театър и ако друг театър в България е съгласен да я постави и ако аз да кажем там я харесам вече като критик, като я видя може да имам и полжителни оценки, това е втори въпрос. Но сега вече тука ми се струва, че редица моменти вече имайки предвид, може би наистина цялата истина е да дадем колективно мнение. Разбира се, това мнение от мнение на много личности се съставя, но то вече така доста се оформи. Като пак повтарям, че моето лично мнение е, че тази пиеса е един сериозен факт. И затова миналата година, когато Янчо Такъв ни интервюира, ние няколко критици, между които мисля беше Канушев, Каракашев, аз, казахме, че най-голямото явление за миналата година е "Книга на царете" като драматургия. По същия начин аз смятам, че и това е сериозно явление в днешната драматургия. Но може би за този театър сега, за тази насока на репертуара ни, за това, което имаме сега - и тая "Опер.....", "Януари" и т.н., и с тези настроения, които ги имаме и, бих казал, може би и реални опасения, ние трябва да

кажем цялата истина на Маргарит Минков. Той не е дете, затова именно с него не бива да боравим като с дете, защото той от редица от нас може би ще има по-голямо място в българската култура. Той не е дете, не е онзи младеж, на когото ние можем да му казваме: ето, прави това и това. Това е истина, аз съм убеден. Пак ви казвам неща, в които съм убеден.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Никой не е казал, че той е дете. Обратното.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Даже ние доказваме, че не го разбираме достатъчно в редица случаи.

ГОЧО ГОЧЕВ: Не е толкова сложен, Чавдаре, че да не го разберем.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Е добре де, другарю Гочев, аз казах, че това вече е въпрос на бъдещето.

ГОЧО ГОЧЕВ: Не, той е бил вече обект на критика за другото произведение.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Разбира се, всеки упражнява критика.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Другарю Гочев, ако приложим тая критика, няма ли какво да кажем например на Радичков? Аз настоявам за това.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Оставете го Радичков, моля ви се.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Той е човек с име.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: А Маргарит Минков понеже няма това име, сега тука ще вземем да го разпъваме, а за другите не смеем да кажем.

ЧАВДАР ДОБРЕВ: И с това привършвам. Според мен това е реалното, правилното. Като ви казах, че ние го внасяме в съвета при положение, че ние самите сме се разделили като мнения. И мисля, че колегиалното е да обсъдим тук в един по-голям колектив. Нищо трагично няма в това.

АСЕН ШОПОВ: Другари, аз мисля, че би било по-правилно разискванията да стават със съвсем свободно отношение към пиесата, независимо от това предварително, дали ще се прави и кой специално ще я прави, за да има относителна обективност в разговора.

Аз няма да скрия, че имам подчертано отношение към пиесата и към автора, с който съм се запознал късно, чак след като започнах работата по първата му пиеса, така искрено зарадван от анонимното откритие на този автор за нашия театър в рамките на един институт, което беше белег на една спонтанна оценка на основа, което се е появило, освободен от всякакви допълнителни съображения, отношения и т.н.

Няма да скрия и това, че ми се струва, че разговорът по произведението е доста драматичен, без никаква ирония, т.е. явно се води един спор за и против.

ГОЧО ГОЧЕВ: Между консерватори и новатори.

АСЕН ШОПОВ: Не, нямам това предвид, а борещите се между двете стойности, двете страни, които съдържа пиесата - основа, което ни спира и ангажира вниманието, и основа, което ни кара да бъдем критични към нея.

Безусловно е и това, че не можем да гледаме на пиесата като на цялостно, на изградено, на завършено произведение. И съществителната авторска слабост - тази неконтролирана от драматургична и сценична гледна точка словосхотливост - се изразява даже в букален аспект, че 110 страници са нещо трудно за сцената. И въпреки това ми се струва, че не можем да се освободим от това, че пиесата при прочит провокира вниманието с един подчертан не бих казал интерес, а подчертано такова искрено, чисто отношение към драматургията, към театъра, не спекулативно, не посредено от суета

не породено от пенсионерски печалбарски мотиви, а нещо, което е явно съдържание, нещо, което е същностно отношение на един човек към предмета, с който е решил да се занимава.

Струва ми се, че в крайните оценки се допускат доста несъответни, недопиращи се моменти. Аз не мога да се съглася с др. Димитрова в израза ѝ: "Не мога да възприема това като едно сериозно произведение". Мисля, че това точно в израза беше казано. И това някъде се разминава, искам да го обясня за себе си, чрез смесване едва ли не на жанра на пиесата с оценката за сериозността или за несериозността на пиесата, т.е. независимо от всички слабости и от всички бележки, които се правят с основание, не можем да не погледнем сериозно в пиесата, което се съдържа някъде във философския аспект, който тя разкрива в себе си.

Реплекирах Чавдар, защото не искам да говоря като ангажиран, донесъл или натрапващ пиесата на вниманието на съвета, респективно на театъра. Това е съвършено отделен въпрос, от който трябва да се освободим в момента. Но аз мисля, че раждането с първата демонстрирана вече и с втората пиеса на един автор не може да не ни накара да проявим отново нужно внимание, което би стимулирало развитието на този автор, отбелязвайки, че изискванията едва във втората пиеса като критерий не бива да бъдат по-високи и по-строги, отколкото онава, което той ни е поднесъл в две пиеси все още.

Мисля, че пиесата има такъв характер, че - без желание да обидя когото и да било - един прочит на пиесата като че ли се оказва недостатъчен, за да проникне човек в нея. Не от кой знае каква сложност, но от малко новия и необичаен за нас характер на пиесата, ако щете в жанрово отношение, щом става дума за една гротеска и т.н., която съдържа не чисто сюжетна конструк-

ция, а съдържа по-сложна философска основа на изграждането на конфликта. Съмнително е това, другарю Гочев, че прескачането при четенето на пиесата е указание за това, че...

ГОЧО ГОЧЕВ: За мене, то е личен критерий.

АСЕН ШОПОВ: Разбира се. Не искам да упреква във вина, но именно: вие казвате за вас, аз за себе си съм се опитвал да чета често пъти произведения, които разбирам, че не мога да чета, и много по-късно разбирам, че в случая се оказва, че вината е у мене, т.е. че там се крие нещо на втори план или удавено, ако щете, в слабостите, за които става дума - текстът, който ме е обременил малко, уморил малко, отекчил, за да издържа, да изтърпя, в тази купа слама да издържа да потърся докрай и да открия иглата, която вътре съществува.

Аз съм на мнение, че просто с всичките си недостатъци и бележки, които биха могли да бъдат вменени в дълг на автора като изискване, ние имаме среща със сериозна драматургия - сериозна по начина на мисленето, сериозна в жанра, който е избран, и сериозна в идейния план, т.е. на замислите, на идеите, на мислите които са включени в нея.

Много е сложна съпоставката на двата пласта в пиесата: гротесната страна на обкръжението на методиевия лагер и Методий в цялата стилсва отчужденост, с която е като че ли механично смеено вътре едното с другото. И ми се струва, че това някъде кореспондира с изискването за ненакърняването на един образ, към който имаме определено отношение; тосест той остава неерозиран от обкръжението, остава недосегаем и в този смисъл неподчинен в жанрово отношение. И може би тука трябва да се търси не недостатък в средствата и в конфликта, а неговата особеност.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Ще кажете ли нещо, другарю Филипov?

ПРОФ. ФИЛИП ФИЛИПОВ: Не.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Друг някой иска ли да каже нещо? Няма. Тогава да приключваме по тази точка от дневния ред.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Въз основа на станалите разисквания Художественият съвет не може да приеме пиесата в този вид, в който е представена. Смятам, че това е справедливо, при всичкото ми уважение към Асен Шопов. А известно е и неето отношение към него и към неговата позиция и неговото отношение. Да направим обратното би значило да не се съобразим с преобладаващото мнение на членовете на Художествения съвет. Това е положението още в литературното бюро.

Разбира се, аз като директор за сега на този театър имам едно съображение, което за мене играе съществена роля. Без да смятам, че ~~аз~~ съм спирачка и без да искам да играя такава роля, ~~аз~~ държа на една висока прецизност, малко робувам и на утвърдени ценности и на имена, когато става въпрос за поставяне на първа пиеса и на първа постановка на сцената на Народния театър "Иван Вазов". Йордан Радичков е едно, еди-кой си е друго. Не казвам, че авторът е еди-кой си, но искам да кажа все пак нещо от този род.

Така че, за мен играе голяма роля и това съображение. Още повече, ~~аз~~ знаете, че сцената на нашия театър се наблюдава много зорко. Излишно е да казвам, че на мен лично ми е казано, че трябва да бъда много предпазлив, когато се поставя за първи път българска пиеса на наша сцена, и даже, че ние таква нещо

трябва да избягваме. Аз с тези неща не мога да не се съобразявам.

Още повече при тази ситуация, която се получи тука, аз смятам, че трябва да решим следното:

1. В този вид, в който е представена пиесата, Художественият съвет не я приема, предвид на категоричните и фундаментални забележки, които бяха направени.

2. Възлага се на др. Чавдар Добрев, като ръководител на Литературното бюро, да информира подробно автора за бележките, които се направиха, за изискванията, и авторът, ако сметне за възможно да се съобрази с тези изисквания, да направи един вариант, след допълнителна работа, който стигне да бъде внесен за работа най-напред в Литературното бюро. В противен случай се предоставя правото на автора да си води преговори с друг театър.

Смятам, че това е справедливото въз основа на разискванията, които станаха.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Абсолютно е справедливо, разбира се.

По точка трета

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Минаваме към следващата точка от дневния ред: Програма за гостуването на нашия театър в Москва.

Другари, в рамките на дните на българската култура, които ще се състоят тази пролет в Москва и които се свързват със столетищината от рождението на Георги Димитров, е предвидено Народният театър "Иван Вазов" да гостува в Москва и в Минск.

В тези дни за Москва ще замине наша делегация, ръководена от др. Асен Шопов, в която влизат и Александър Панков и Стефан Савов, които да се запознае на място и да се договори конкретно

какви, как и къде ще се представи, колко представления и т.н. Те ще бъдат подробно инструктирани.

Предлагаме на Художествения съвет да се предвидят 4 заглавия за голяма сцена и едно за камерна сцена.

Ще ви обясня защо предлагаме това.

Едно от заглавие на голямата сцена ще се играе само в Москва (за сега, а в Минск не). Ние имаме предвид спектакъла за Георги Димитров, който готвим и ще поставим на сцената на Народния дворец на културата. Това е доста императивно изискване, което беше поставено от Централния комитет на партията и от Комитета за култура. Смятам, че в него има голям резон. Така че, др. Асен Шопов, който е постановчик, и сценографът ще отидат на място, ще видят какви са условията и т.н. Но действваме в тази посока, т.е. това е едно от заглавие, което ще се изиграе само в Москва и в Минск няма да бъде, поради сложности от технически характер.

Предлагаме следващото заглавие да бъде едно от следните две: "Под игото" или "Майор Барбара". С проф. Филипов ние се договарихме. Има там нещо, което трябва да уточним. И предлагаме Художественият съвет да приеме това, което сега аз предлагам, допълнително да изберем едно от тези заглавия. Трето от четирите заглавие ще бъде или "Под игото", или "Майор Барбара".

Предлагаме още в програмата да бъде включено невято представление, което готвим, — "Януари", или евентуално "Опит за летеене", едно от двете заглавия на нашия драматург Йордан Радичков.

На четвърто място предлагаме "Зидари" на Петко Тодоров.

И на пето място — камерната пиеса "Борци".

Като правя тези предложения, искам тук да кажа на Художествения съвет в момента какво друго имаме. Ние имаме "Несчакван гост" на Арбузов, имаме "Милиционерът" на Йосифов и "Двубоят"

на Вазов и това е. Другите са неща, които са играни. Горедолу това е така да се каже нашият репертуарен списък.

ПРИСЪСТВУВАЩ: "Чудаци" и "Солнес" имаме също.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Да де, "Чудаци" и "Солнес". Аз малко по линията на изключването вървя.

И така, предлагаме:

1. Спектакъл за "Георги Димитров".
2. "Под игото" или "Майор Барбара".
3. "Януари" или "Опит за летене".
4. "Зидари" и
5. На камерна сцена - постановката "Борци".

Най-вероятното време за осъществяване на гастрол е от 24 май до 2 юни, като имаме предвид в Москва четири представления на голямата сцена и едно на камерна сцена, като за камерното представление да няма отделна дата, и в Минск - две или три представления, с оглед на това към първи-втори юни да се върнем в София.

Това е нашето предложение. Имате думата.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Не споменахте "Иван Кондарев".

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: "Иван Кондарев" го изключваме заради спектакъла за Георги Димитров, защото коментираме - или едно, или друго, но предпочитаме се спектакъла за Георги Димитров.

Другари, имате думата да си кажете мненията, съображенията. Ние тука трябва да решим, за да информираме и Комитета за култура и освен това да са наясно другарите, които ще заминат за Москва, за да видят там кое, къде и как ще се играе.

НИКОЛИНА ЛЕКОВА: Извинете, имам един организационен въпрос. Кога ще излезе "Януари" и кога пиесата за Георги Димитров?

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: "Януари" ще излезе между първи и пети май. Пиесата за Георги Димитров трябва на 22 май да бъде гоства.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Да се играе на 22 май?

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Да, и след това декорът да пътува.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Много е късно, другарю директор, няма време да стиде декорът.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Колко ви трябва за декора?

ПРИСЪСТВУВАЩ: Поне 7-8 дена с товарен влак.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не с товарен влак, с кола. С товарен влак не може да стигне и за един месец.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Аз смятам, че спектакъла за Георги Димитров ще го направите. Ако мене ме питате, между "Под игото" и "Майор Барбара" аз категорично предпочитам "Майор Барбара" поради това, че много натежават българските пиеси. И не е лошо в Съветския съюз това голям наш театър, пръв в страната, да покаже и автор от друга националност, при това световно известен. Имаме "Опит за летене", имаме "Зидари", имаме за Георги Димитров - три български. Нека да видят хората и нещо друго. И те самите като идват тука не показват само собствена драматургия, а показват и друга драматургия.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Предполагам, че "Майор Барбара" ще бъде, на там ще стидем.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: И второ, смятам, че това е един хубав спектакъл, силен.

Извинявам се, не искам да обиждам, но Иван Кондов на всяка цена трябва да бъде въведен в спектакъла. Това е едно голямо постижение за нашата актьорска школа, смятам, че това е едно от най-големите постижения актьорски в страната ни, не само в Народния театър. И мисля, че няма да има проблеми на всяка цена той

да бъде въведен в спектакъла. Да си бъде спектакълът такъв, какъвто си беше, другарю Филипсов, когато се излезе на премиерата, компромиси да не се правят.

Понеже става дума за "Опит за летене" и "Януари", аз считам, че най-добрата пиеса на Радичков е "Опит за летене". Тя е най-богатата, най-философската. С всичките критични бележки, които имам към нея, мисля, че тя ни дава повече полифония - тая хубава дума, която обича критиката. Тя е една много по-богата полифония, отколкото "Януари". Без да подценявам качествата на "Януари", това е според мене по-многопластовата, по-силната, по-интересната пиеса и като образи, ако щеш, като характери, като взаимоотношения и т.н.

Но тука имам една бележка. Надявам се, че др. Младен Кисъв ще се прибере вече в България най-после, той три дена от годината е тука. Ако не, някой да посеме малко да потегне спектакъла. Той е остарял. Аз го гледах втори път наскоро, загубил е тая свежест, която имаше. Но мисля, че не е непостижимо да се поправи, в никакъв случай, защото актьорите обичат пиесата, играят я с любов, с желание. Тука може и Азарян да помогне вътре в стилистиката, нищо страшно няма в това. Не е задължително сега обезателно да се търси този човек. Но трябва да се освежи спектакълът. Много остарял, много е повехнал, особено в някои части от него.

И на трето място подкрепям "Зидари", разбира се. Смятам, че така една друга стилистика ще бъде показана. И за "Борци" също нямам възражения.

БАНЧО БАНОВ: Аз също смятам като Юлиан, че трябва да стидем с един по-разнообразен репертуар. С това, което предлага другарят директор, се очертават две линии. Едната е, че ние можем

да стидем изцяло с български пиеси. И дори ако става въпрос за малката сцена, ние можем да стидем и с "Милионерът" на Йовков. Не смятам, че това не е удачно, защото все пак нашият театър си има своето име, своето реноме и хората би трябвало да видят неговите възможности в повече области.

Аз също смятам, че трябва да стиде спектакълът за Димитров, Радичков с "Януари". Не трябва да изчакаме. Само че, др. Фучеджиев, трябва да кажа, че те ще ни поискат задължително най-късно до 15 март адресите за програмите. И това просто по технически причини ще наложи да се стиде с "Опит за летене", защото сроковете ни притискат много силно.

Сега аз взимам думата само за да кажа, че мисля, добре ще бъде, ако ние стидем и с една съветска пиеса. Да бъдат две български, една съветска и една западна.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Има ли възможност за това?

БАНЧО БАНОВ: Аз мисля, че тук съм единственият, който видя в Москва премиерата на "Неочакван гост". Трябва да ви кажа, че разликата е колосална в наша полза. Можем да стидем с "Неочакван гост".

Второ, предлагам да се обмисли евентуално и за "Бяг". Аз съм гледал там и "Бяг". Откровено да ви кажа, може би съм партизанин на нашия театър, може би съм много вътре, смятам също, че нашият "Бяг" е по-хубав от спектакъла на "Маяковски".

ПРИСЪСТВУВАЩ: Но това е същият режисьор, бе Банчо, който си го прави там, играе се. Гончаров е пак, как ще го правиш? То няма логика в тая работа.

БАНЧО БАНОВ: Тогав аз предлагам да си стидем с "Неочакван гост". Споделям, на всяка цена да стидем и с "Борци" на малка сцена.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Аз искам само още една бележка да направя, защото е много важно това. Мисля, че не е лошо, наистина има логика в това, което Банчо казва - поне една съветска пиеса да се използва. Не смятам, че "Несчакван гост" категорично няма качества да стиде зад граница, много слаба пиеса. Нека да си кажем тука, чудесно играят тримата стари актьори, не е слаб спектакълът, но няма тия качества да стиде зад граница. Аз гледах на десетия спектакъл преди 3-4 дена. Извинявам се - много скучно. Работно е, правено е, но едни черва волски се тчат, извинявам се, не върви.

Предлагам "Фантазиите" на Фарятев - един безусловно хубав спектакъл, да си сложим ръка на сърце, много стегнат, великолепна авторка, хубава пиеса, силна, проблемна. Ако трябва, нека се освежи. Нищо, че режисьорът е външен. Сега пък не бива да се редува така. Спектакъл, който има голям успех.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Извинявам се, на чие място?

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Да бъде включен в програмата като съветска пиеса.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Но в програмата е предвиден един камерен спектакъл.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Те може да бъдат два камерни, защо да не бъдат два. Предлагам и "Борци". Напротив, не изключвам спектакли.

ГОЧО ГОЧЕВ: Аз искам да попитам др. Шопов, има ли репетиции, вървят ли. Пиесата на Иван Радсев е хубава.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Не, по друга пиеса става подготовката, ти не знаеш, "Пожарът", с допълнителен материал.

ГОЧО ГОЧЕВ: Някаква информация да направи все пак, това е много отговорна задача. Как вървят репетициите?

АСЕН ШОПОВ: В момента не вървят никакви репетиции. Това е композиция по двете пиеси - "Псжарът" и "Червено и кафяво", а не предполага едната пиеса цялостно погледната. Същността си е една пиеса, допълва, докато "Псжарът" документално третира процеса. Просто количествено ще се балансират нещата.

ПРИСЪСТВУВАЩА: Това е най-важната задача, най-важната.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: "Червено и кафяво" е много хубава пиеса, за нея няма спор според мене.

АСЕН ШОПОВ: Разбира се, аз не мога така категорично да гледам на стиването с тази постансвка, която още не е започнала, като имам предвид и условията, при които се работи, без да апс-страфирам решението, просто усложнението коментирам само. Тя ще се работи не за сцената на театъра, а за НДК, и тези условия на терена, които се поставят тука, са трудно преносими на друга сцена в Москва. Това просто трябва да се види, дали технически е възможно.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: На сцената на Двореца на конгресите, в Кремълския дворец може би.

АСЕН ШОПОВ: Но това е изключително сложна манипулация, която може да се окаже лека авантюра.

ЕНЧО ХАЛАЧЕВ: Асене, като пространство горе-долу това отговаря.

АСЕН ШОПОВ: Пространството е пространство, но тук има и други проблеми.

ГОЧО ГОЧЕВ: Аз искам две думи само да кажа. Аз приемам предложението на директора. В дилемата "Под игото" и "Майор Барбара" смятам, че "Майор Барбара" трябва да стиде, ще повече, че

има и един технически проблем там, затруднения - "Под игото" е свързана с много действащи лица. Но не е това основното.

Аз смятам, че театърът отива със силни постановки, много силни, една богата палитра, разнообразие има, което говори за една широта на хоризонта по линия на репетруарната политика; и участие на големи състави, едва ли не на целия състав на театъра в тия постановки.

За предложението на Банчо Банов за "Несчакван гост". Спектакълът е много интересен, но аз не мога да я приема тази пиеса като шедьовър. Лично за мен цяло едно действие е излишно - там в ресторанта. Може би примитивно се изказвам. Аз приемам представлението, хубаво играят актьорите, но не мога да приема, че това е най-добрата пиеса на "Арбузов", както сподели с мен и режисьорът на постановката. Една мелодрама доста изкуствено измислена. Хубаво играят актьорите, но няма да се представим кой знае как сега с тази пиеса. Сръчно написана, но...

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Фарятсв е направил драматургия, това беше събитие в Съветския съюз, вие знаете.

ПРИСЪСТВУВАЩ: И при нас сме я гледали много хубава, и много хубаво се играе. Прав е Вучков.

ГОЧО ГОЧЕВ: Другарю Фучеджиев, прощавайте, че ще дам препоръка, която на pewno е дежурна и във вашето съзнание. Необходим е един постоянен контрол за освежаване на представленията, един максимализъм, една тревога в добрия смисъл - да се стиде с най-хубавото, с нещо свежо да се стиде, с високо равнище - актьорско и режисьорско.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Други бележки и съображения има ли? Има думата др. Сава Хашъмов.

САВА ХАШЪМОВ: Аз съм съгласен с предложението на директора. Специално за "Майср Барбара" искам да припомня и едно допълнително обстоятелство, което не е без значение. Иван Кондов е предложен за Димитровска награда за образа му на Майср Барбара. Предполага се, че ако от комисията се приеме предложението, Кондов ще трябва въобще да играе едно-две представления поне за комисията.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Той досега получавал ли е Димитровска награда?

ПРИСЪСТВУВАЩ: Не, не е получавал. И трябва да бъде гледан, комисията сигурно ще поиска това.

САВА ХАШЪМОВ: Що се отнася до съветската пиеса в репертуара, трябва да си припомним, че преди две гостувания ние по липса на друга съветска пиеса стиско стидохме с една с не особено висски качества съветска пиеса - "Единственият свидетел". И, ако си спомняме, мина съвсем незабелязано и между другото, независимо от играта и т.н. Така че, когато се стива със съветска пиеса, тя трябва да е много стабилна, много сериозна.

Въпреки че за "Фантазиите" на Фарятиева може да се каже, че съм отстрани, представлението се играе вече пета година, пети сезон...

ЧАВДАР ДОБРЕВ: Последен срок е сега, не може да се отиде с него.

ПРИСЪСТВУВАЩ: Дайте на човека да се изкаже. Представлението ще се освежи.

САВА ХАШЪМОВ: Освен това, оценките ^{наши и} на ^{ваши} съветски колеги ^{критици} доста висски за това представление. Изключвам себе си, говоря само за режисурата и за ^{наши и} колежките, които играят. И ако

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Не да отпадне, а да станат 5 постановки за гслямата сцена. Просто това е един от най-интересните ни драматурзи и няма нищо тревожно и срамно да пристигнем там с две заглавия на Радичков.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Това няма да стане. Продължавай нататък. Друго имаш ли да кажеш?

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Не, аз свърших.

ГОЧО ГОЧЕВ: Лешто е, че не можем да видим "Януари", за да кажем на коя да се спрем - на "Януари" или на "Опит за летене".

ВАНЧА ДОИЧЕВА: Ако на камерна сцена се играе "Борци", искам и двете да бъдат, т.е. пиесата на Фарятев и "Борци", т.е. да не бъде едната за сметка на другата. Струва ми се, че в "Борци" се показват едни силни актьорски изяви, от които не бива да се лишаваме.

Искам само да попитам, какво е основанието "Чудаци" да не бъде представена.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Не, някакво особено основание няма, но така като размишлявахме... И, както забелязахте, аз за съветска пиеса не съм говорил. Иначе, съображения специални не е имало за никоя пиеса. По-точно, имаше едно мнение, ако може да се покаже "Последен срок", но понеже смятаме, че не е възможно, не я предложихме.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ: Като благодаря на всички за изказаните тука мнения и съждения, запазвам си правото, след известни консултации, да определя репертоара, с който нашият театър ще стиде в Москва.

трябва наистина със съветска пиеса да отидем, съм за тази пиеса.

ИВАНКА ДИМИТРОВА: Относно съветската пиеса смятам, че трябва да отидем с тази на Фарятсв. А дали "Балсиът" или "Януари", мисля, че трябва да разчитаме на "Януари". Много силен състав, много интересен състав, най-интересните актьори от нашия театър. Аз предполагам, че спектакълът, имайки предвид предишни постановки на режисьора, ще бъде още по-интересен и богат. Мисля, че не трябва да се отказваме от това да покажем пиесата с една силна група наши силни млади актьори. И ако технически може да се предослее това, че по-късно стива, че трябва по-рано материали да се изпратят, мисля, че трябва да държим на "Януари". За другите постановски съм съгласна.

АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА: Познавайки много добре атмосферата на една театрална Москва, на мен ми се струва, че и двете пиеси на Радичков биха предизвикали несбичаен интерес и че това е едно богатство, с което ние можем добре да се представим - и с "Януари", и с "Опит за летене". Още повече, че към този автор и в писателските среди, и в театралите в Москва се проявява един изключително голям интерес. И ми се струва, че няма нищо страшно да се явим с две заглавия на Радичков в Москва.

Това е единствено, което предлагам на вашето внимание за допълнително обсъждане и за консултациите, които би трябвало да направите. Но Радичков е невероятно популярен като писател и като белетрист в Москва. И ми се струва, че като имаме двете заглавия в репертуара, това не е проблем, да покажем, че го имаме това нещо.

ЮЛИАН ВУЧКОВ: Радичковиада искаш да направим. А кое да отпадне?

Ще се опитаме да направим най-доброто, по възможно най-добрия начин да се представи нашият театър, погледнато от всички страни. Затова защото, ако си спомняте, нашето последно гостуване през 1978 година беше успешно и ще бъде много неприятно, ако сега нещо няма да е добре.

По точка четвърта

ПРЕДС. ДИКО БУЧЕДЖИЕВ: Другари, аз в събота стивам в Белград, за да разговарям там за техния режисьор, който ще постави тука югославска пиеса. Понемеше възникнаха тука някои усложнения около програмата, искам да помоля да отложим обсъждането на програмата на театъра до края на годината за следващата седмица, и като се върна от Югославия, след като уточним някои въпроси. Трябва да обсъдим тази програма много сериозно, а сега просто няма да я свършим добре тази работа, не сме напълно готови.

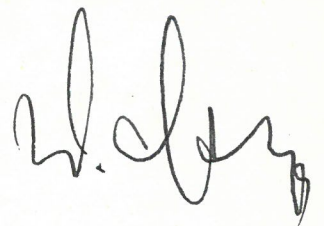
Затова предлагам тази точка да отиде за следващото заседание, което също ще бъде съвместно заседание на Дирекционния съвет и на Художествения съвет.

Закривам заседанието.

/Закрито в 17 ч./

- o -

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Стенограф: *Ан. Макариев*
/Ан. Макариев/

Стенографско бюро при ДСИ,
ул. "Леге" 5, 83-11-94